

FINALISTEN

Kundemagasin for Finale Systemer as / Juni 2008

Som skapt for svindel

Snart er
det nesten
bare kriminelle
som har behov for
denne seddelen. Derfor
bør den vekk. SIDE 12-16

Skarp front om
revisjonsplikt

SIDE 6-7

Skatt hindrer
miljøwatt

SIDE 8-9

Skatteetatens
James Bond

SIDE 17-19

FINALE

Jobbe smartere!

«Vi har ikke hatt tid til å lære oss det – vi har ikke tatt det i bruk.»

Det handler ikke bare om ny teknologi, det handler vel så mye om å tilegne seg ny kunnskap, slik at en er i stand til å endre måten arbeidet utføres på og virksomheten organiseres på.

Når teknologien er på plass og lovene og reglene er endret, gjenstår det bare å endre på de gamle arbeidsvanene, og kvitte seg med gamle fordommer og holdninger som hindrer oss i å hente ut rasjonaliseringsgevinstene.

Om du har mer å gjøre enn du har tid til, må produktiviteten opp. Arbeidet må utføres på en mer nøyaktig og effektiv måte. Der er viktig å gjøre ting riktig, men det er minst like viktig å gjøre de riktige tingene. Identifiser tidstyvene og sørg for at de mister innflytelsen over arbeidsdagen.

Vi i Finale ser at det er kjøpt inn program uten at:

- det settes av tid til opplæring og igangkjøring.
- nye smarte funksjoner tas i bruk.
- ønsket rasjonaliseringseffekt oppnås.

Mye kan gjøres med programmene slik at vi oppnår vår hovedmålsetting «å utvikle effektive og rasjonelle programmer for regnskaps- og revisjonsbransjen». Men vi er helt avhengige av at våre kunder implementerer programmene i sine organisasjoner på en helhetlig måte.

Vi ønsker å legge til rette for en slik utvikling gjennom å:

- videreutvikle våre programmer
- utvikle nye kurstilbud
- øke kapasiten innenfor konsulent- og supportavdelingen.

Da gjenstår det bare å ønske alle våre kunder og forretningsforbindelser en lang og ineffektiv sommerferie.

Vi har ikke hatt tid til å lære oss det – vi har ikke tatt det i bruk.

Eivind Simonsen
Administrerende direktør
i Finale Systemer

Finalisten / juni 2008

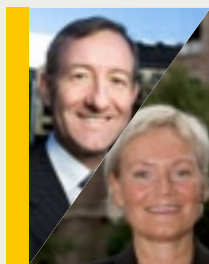
Finale Systemer as Et kundemagasin fra

Ansvarlig redaktør:.....Eivind Simonsen
Redaksjon og grafisk produksjon:..... Krysspress AS
Trykk:..... Merkur Trykk AS
Opplag:6.000
www.finale.no - telefon 77 66 54 60

Finale Systemer arbeider tett med regnskapsførere og revisorer over hele landet. Stadig vekk møter vi på fagfolk med gode inspirasjonshistorier, genuine ideer og tankevekkende betraktninger om faglige problemstillinger. Disse vil vi gjerne la flere inspireres av. Ta gjerne kontakt med oss dersom du har et tema eller en historie som vi kan presentere i Finalisten.

Kontakt: finalisten@finale.no

AKTUELT

SIDE 4-5 HELT UENIGE

NARF og DnR ER meget uenige når det gjelder nødvendigheten av revisjon i mindre selskaper.

SIDE 6-7 SKATTEREGLER MOT MILJØVERN

Utbyggingen av miljøvennlig vannkraft er så avgiftsbelagt at kraftselskapene velger å satse på andre kraftkilder.

SIDE 8-9 LITT VÅRT

En ny samvirkelov skal gi grobunn for flere samvirkelag. Halvparten av alle nordmenn er medlemmer.

TEMA

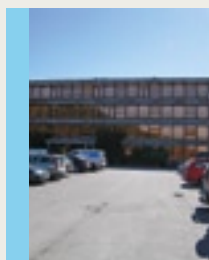
SIDE 10-16 SØKELYS PÅ SVART ØKONOMI

PORTRETTE

SIDE 17-19 BEST MED TALL

Skattedirektør Jan-Egil Kristiansen er opptatt av å få bruke mer ressurser på å fukke de som driver på kant med loven.

FINALENYTT

SIDE 20-21 NYTT KONTOR

Finales Oslo kontor har flyttet og har bedre fasiliteter for å arrangere kurs.

SIDE 22-23 NY MILEPÆL

FINALE Skatt kan nå hente inn forhåndsutfylte selvangivelser.

mot revisjon

NARF har med seg både Bedriftsforbundet og NHO, når de ønsker å fjerne revisorplikt for småselskapene.

Norske aksjeselskap med under fem millioner kroner i omsetning betaler i alt ca en milliard kroner til revisjon årlig. Utgiftene til lovbestemt revisjon for aksjeselskapene utgjør ofte opp mot 20.000 kroner for små bedrifter med liten omsetning, små driftsmarginer og få ansatte. Mange har stilt spørsmålsteget til om det er samfunnsøkonomisk gunstig å belaste småbedriftene denne byrden.

Det finnes nærmere 80.000 bedrifter med under fem millioner kroner i omsetning i Norge. Det store flertallet av disse av disse har under tre millioner kroner i omsetning. Norge er vanligvis flinke til å rette oss etter europeiske standarder, men i Europa er det bare Norge, Sverige og Malta som har full revisjonsplikt for aksjeselskaper uansett størrelse.

I Sverige foreligger det nå et forslag om å innføre EUs grenser for revisjonsplikt, hvilket vil medføre at revisjonsplikten fjernes fra 96 prosent av aksjeselskapene dersom myndighetene følger anbefalingen.

Tøffe krav i EU

Administrerende direktør Sandra Riise, i Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF), mener vi i Norge bør følge Europa på dette området. I EU er det fokus på forenkling og reduksjon av næringslivets kostnader. Norge er flink til å følge EU, og det bør vi gjøre på revisjonspliktområdet også.

– Kravene til revisor øker i EU. Revisjonsstandardene er laget for store selskap, og kostnadene med å følge standardene, vil bli altfor store for de minste selskapene. Husk at vi snakker om små og oversiktlige selskaper med

få, ofte bare en ansatt og få, ofte bare en eier, uttaler direktøren. Hun legger samtidig til at småselskapene fritt kan velge å engasjere revisor dersom revisorplikten blir opphevet. Videre påpeker hun at banker og investorer kan stille krav om revisjon i selskap som ikke har revisor.

– Er bedriften solid, så er alt i orden. Er banker og investorer usikre, kan de kreve revisjon eller forlange økt sikkerhet for å være med på finansieringen.

Eget ansvar

Riise viser til at bedriftslederne har et selvstendig ansvar for at regnskapene er korrekte, og at de alle fleste tar dette alvorlig.

Administrerende direktør Sandra Riise i NARF, mener småbedriftene bør slippe revisjon.

FOTO: NARF

– 77 prosent av disse bedriftene har allerede en autorisert regnskapsfører som er ansvarlig for at bedriftens regnskap er korrekt. De autoriserte regnskapsførerne er underlagt samme offentlige tilsyn som revisorene, og de må følge de krav som stilles til yrkesutøvelsen av hensyn til å ivareta sin egen autorisasjon. Dette bør gi samfunnet tilstrekkelig trygghet, uttaler hun.

Direktøren mener skattemyndighetene fungerer bedre som kontrollinstans, fordi de har bedre virkemidler og tilgang til flere informasjonskanaler enn revisor har.

– Skattemyndighetene har utviklet svært gode elektroniske systemer for å plukke ut de bedriftene som kan mistenkes for ulovligheter. Hun nevner innrapporteringskanalen Altinn og nye saksbehandlingssystemer, noe som gir helt andre kontroll- og kryssjekk-muligheter en før.

Revisor som ressursperson

Riise mener at revisor har stor kompetanse som kan komme småbedriftene mye mer til nytte i et regime uten revisjonsplikt. Slik det er nå har ikke revisorer anledning til å være rådgiver for klienter de driver revisjon for. Det følger av krav til revisors uavhengighet som er innskjerpet de senere år.

– Revisorer har svært god kompetanse fastslår direktøren. Jeg mener revisorene er en viktigere ressurs som rådgivere for småbedriftene enn i rollen som revisorer. Både samfunnet og bedriftene er tjent med at bedriftene tjener mer penger.

for revisjon

Norske bedrifter kan gjennomsnittlig forberede seg på bokettersyn hvert 80.–90. år, ifølge Den norske Revisorforening. De vil fortsatt revidere de små aksjeselskapene.

– Norge er det eneste landet i verden der skattekontrollen bygger på revisjon av alle aksjeselskaper. I Norge har revisorene også en plikt etter revisorloven til å bekjempe økonomisk kriminalitet, minner administrerende direktør Per Hanstad i Den norske Revisorforening (DnR) om.

Han er bekymret for at et bortfall av revisjon av mindre aksjeselskap vil føre til sviktende kontroll av selskapene. Revisorforeningen mener det er urealistisk å tro at skattemyndighetene klarer å erstatte revisorene med et eget korps av kontrollører; med trange budsjett og et svært vanskelig arbeidsmarked. DnR peker også på at ulike nasjoner, over tid, har bygd opp ulik kontroll av bedriftene i sine land.

I et land som Nederland er for eksempel alle selskapene gjenstand for en gjennomgang (tax review) hvert eneste år. Andre land har tilsvarende kontroller med varierende hyppighet. Norge har et ekstremt lavt nivå på grunn av jobben revisorene utfører.

fakta

- Finansdepartementet nedsatte sommeren 2007 et utvalg med 11 medlemmer som skal vurdere nødvendigheten av revisorplikt for små aksjeselskap.
- Utvalget består av representanter fra næringslivet, fagorganisasjonene, justisdepartementet og finansnæringen. Innad i komiteen er det ventet å være svært ulike meninger om konklusjonen.
- Utvalget legger frem sin konklusjon 2. juni 2008.

Viktig å sjekke de små

Per Hanstad mener det er spesielt viktig å sjekke de små selskapene.

– Hyppigheten av økonomisk kriminalitet er størst i små selskaper. Spesielt i selskaper der eieren driver bedriften, er mulighetene til svindel og unndragelser store, poengterer direktøren. Enmannsforetak har også en større tendens til å «blande» private midler med bedriftens, da det tilsynelatende ikke er andre som blir «skadelidende».

Hanstad mener revisorene, som uavhengige kontrollører, har bedre forutsetninger enn noen andre til å avsløre kriminalitet.

– Revisorene melder inn dobbelt så mange hvitevaskingsaker til Økokrim, som eiendomsmevlene, regnskapsførerne og advokatene til sammen. Når bankene melder inn saker til Økokrim, er det gjerne på bakgrunn av en større kontanttransaksjon. Når vi melder saker til Økokrim, ligger det et grundig arbeid bak, slår direktøren fast.

– Derfor får vi også svært gode tilbakemeldinger fra myndighetene.

Finansielt nyttig

Hanstad påpeker at revisjon av mindre aksjeselskap også er nyttig og kostnadsbesparende for næringslivet.

– Transaksjonskostnadene i næringslivet ville vært mye høyere uten revisjon. Finansinstitusjonenes kredittvurderinger og score av bedriftene er for en stor del basert på arbeidet som er gjort gjennom revisjon. Dersom finansinstitusjonene skulle gjort dette selv, ville finansieringskostnadene blitt betydelig høyere, konstaterer Hanstad.

Han har generelt liten tro på at

revisjon av små aksjeselskaper kan erstattes med andre kontrolltiltak.

– Hvem andre er det som kjenner bedriftene så godt som revisorene? Vi ser for eksempel med selvsyn hvor mange firmabiler bedriftene har. Andre som kommer utenfra, har ikke samme mulighet til å se hva som foregår.

Frykter NUF-tilstander

I DnR frykter man at de mindre aksjeselskapene skal gå i samme retning som de såkalte NUF-ene (Norskregistrert utenlandsk foretak). NUF-selskaper har ikke revisjonsplikt, og de er overrepresenterte i alle negative statistikker over svindel og skatteunndragelser.

– Man blir jo en smule skeptisk til et firma som kaller seg Elverum Golf Café limited, med adresse i London, humrer Hanstad, som håper hans medlemmer også i fremtiden beholder oppgaven med å sikre viktige samfunnsinteresser.

Administrerende direktør Per Hanstad håper revisjonsplikten for små aksjeselskap opprettholdes.

FOTO: SVERRE CHR. JARILD

Skatt gir miljøvennlig WW

Kraftnæringen mener skatteskjerpelser på vannkraft er til hinder for miljøvennlig kraftutbygging.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

Tidligere fikk alle levert kraft fra sitt nærmeste lokale kraftverk, men etter at Energiloven ble vedtatt i 1990 står forbrukerne fritt til å velge leverandør. Gjennom Nord Pool omfatter kraftmarkedet nå hele Norden. Man vet aldri om miksmasteren på kjøkkenet blir drevet av norsk vannkraft, dansk kullkraft eller svensk kjernekraft. Illusjonen om ren elektrisk kraft i Norge, er i ferd med å forsvinne.

Roper varsko

Men selv om tilgangen til kraft er bedre og bredere, kommer det illevarslende signaler fra nærin-
gen. På grunn av svak infrastruk-
tur og dramatisk økt etterspørsel
står deler av landet, spesielt
Midt-Norge, i fare for å få for lite
elektrisk kraft til å dekke behovet.
Det ropes derfor etter miljø-

vennlig energi: og ikke minst nok energi. Kraftbransjen fortviler derfor over forslag fra regjeringen om økning i skatt på grunnrenten til kraftverkene. Bransjen mener det økte skattenivået tar penger fra forskning og utbygging av miljøvennlig energi gjennom skatteskjerpelsene. Det er i alle fall ukontroversielt at næringen i alle år har måttet forholde seg til et høyt skattetrykk og komplisert regelverk.

Ugunstig med ny vannkraft

Informasjonsdirektør Karen
Onsager i Hafslund ASA mener
skattetrykket og regelverket er
til hinder for nyinvesteringer i
næringen.

- Skatteøkningen gjør at det blir mindre attraktivt å investere i ny utslippsfri vannkraft, og vi deler oppfatning med andre

sentrale aktører i kraftsektoren om at denne type beskatning ikke virker i positiv retning for investeringstakten innen vannkraft. Sett i sammenheng med eiendoms-

Informasjonsdirektør Karen Onsager i Hafslund ASA, mener skattøkningene i kraftsektoren gjør det mindre attraktivt å investere i fornybar vannkraft.

ndre kraft

skatten for kraftsektoren, er vi av den oppfatning at den samlede beskatningen av næringen er urimelig høy, konkluderer informasjonsdirektøren.

Fjernvarme og bio

Hafslund er i full gang med å oppgradere sine eksisterende vannkraftverk, men på grunn av den nye anordningen knyttet til hjemfall, har Hafslund som privat aktør begrensede muligheter til å investere i mer vannkraft.

Informasjonsdirektøren håper andre miljøvennlige kraftalternativ vil bli tilgodesett i fremtiden.

– Vårt mest offensive investeringsprogram innen fornybart er primært på fjernvarme og bio. Gode og stabile rammevilkår for utvikling av denne sektoren blir avgjørende for oss fremover, påpeker informasjonsdirektøren.

Kompliserte kraftskatter

Dette er bare en grov skisse over skattene i næringen, da det hele tiden kommer endringer.

– Skatt på overskudd (alminnelig inntekt) på 28 prosent i likhet med annet næringsliv.

– Skatt på grunnrenten i kraftverk på 27 prosent.

– Kraftverk med påstemplet merkeytelse over 5.500 kVA betaler naturressursskatt på 1,3 øre pr. kWh av gjennomsnittet av det enkelte kraftverks samlede produksjon over de siste syv inntektsårene. Naturressursskatten er fradragsberettiget krone for krone mot skatt på alminnelig inntekt. Naturressursskatten fordeles med 1,1 øre til kommunen og 0,2 øre til den fylkeskommunen som kraftverket ligger i.

Kommunal eiendomsskatt

Kommunene kan skrive ut eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg på tilsvarende måte som for annen næringseiendom. Det er imidlertid særskilte regler for å verdsette slike anlegg. Særskilte driftsmidler i kraftverkene (dammer, tunneler, kraftstasjoner, maskinteknisk utrustning, generatorer og enkelte andre driftsmidler) avskrives lineært. Andre driftsmidler avskrives etter saldometoden for avskrivning. Avskrivningsreglene påvirker særlig skatt på overskudd og grunnrenteskatten, men indirekte også eiendomsskatten.

Vannkraftanlegg kan pålegges konsesjonsavgifter, som betales årlig til staten og til de kommunene som berøres av utbygging og regulering. I kommunene skal

inntektene avsettes i kommunale næringsfond. Avgiftenes størrelse er fastsatt i den enkelte konsesjon.

Videre har kommuner som blir berørt av kraftutbygging, også rett til å kjøpe konsesjonskraft. Konsesjonæren (produsenten) kan pålegges å avstå inntil 10 pst. av innvunnet kraftøkning til de berørte kommunene og fylket. De samlede konsesjonskraftforpliktelsene utgjør om lag 8,5 TWh (terrawatt i timen) pr. år. Prisene beregnes ut fra selvkost etter nærmere regler.

Hjemfall

Kraftnæringen er også regulert av hjemfallsinstituttet, som er nedfelt i konsesjonsreglene for erverv av vannfall og regulering av vassdrag med utenlandske eller private eiere. Hjemfall betyr at at hele anlegget, som innbefatter vannfall, dammer, reguleringsanlegg og tilhørende kraftproduksjon, tilfaller staten vederlagsfritt etter utløp av en konsesjonsperiode på 60 år.

Hjemfallsinstituttet har vært kraftig kritisert og debattert siden det ble endelig hjemlet i lov i 1917 gjennom en høyesterettsdom. Et av argumentene har vært at loven er til hinder for privat initiativ. Efta Surveillance Authority (ESA), påpekte at hjemfallsreglene var i strid med EØS-avtalens bestemmelser om fri etableringsrett og fri kapitalbevegelse. Men Norge har fått medhold i EØS domstolen slik at hjemfallsinstituttet opprettholdes, mot at private gis anledning til å kjøpe inntil en tredjedel i offentlige kraftselskaper.

Norges største me

«Litt ditt» reklamerer Coop-kjeden. I over 100 år har kjeden hvert år betalt litt av overskuddet tilbake til sine medlemmer som et skattefritt «aksjeutbytte». Halve Norges befolkning er medlem i et samvirkelag.

TEKST: THOMAS SCHANCHE
FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Coop Nord er et av de originale norske samvirkelagene med røtter tilbake til unionstiden. Fra da de trofaste samvirkelagmedlemmene selv satt og summerte kassalapper ved årets slutt for å kunne beregne sitt utbytte fra samvirkelaget. I tillegg måtte de fysisk vise frem dokumentasjonen, for å få ut pengene. Mye av det ble gjerne stuert vekk i påvente av knagrer tider, for eksempel hjemme i madrassen.

I dag registreres alle kjøp elektronisk, og utbyttet går rett inn på konto.

I følge medlems- og markedssjef Marit Hemmingsen i Coop Nord, fikk de 48.522 medlemmene utbetalt utbytte på hyggelige 31 millioner kroner etter 2007. I snitt ga det over 600 kroner til hvert medlem. Så hadde da også Coop Nords egne medlemmer stått for imponerende 73,2 prosent av totalomsetningen.

26. august 1905

– Coop Nord består av flere tidligere selvstendige samvirkelag som er fusjonert inn opp gjennom tidene, og samvirkelaget som er Norges fjerde største har nå virksomhet i 13

Medlems- og markedssjef i Coop Nord, Marit Hemmingsen, er med på å dele ut store beløp til sine medlemmer

kommuner i Troms og nordre del av Nordland. Tromsø Samvirkelag ble stiftet 5. november 1926, og regner seg dermed for å være 82 år i år, opplyser Hemmingsen. Men noen av de innfusjonerte samvirkelagene har historie som er eldre enn dette. Allerede i 1905 ble det startet kooperative handelsforeninger i landsdelen, blant annet i Tromsø – der de varte noen år av gangen før Tromsø Samvirkelag ble stiftet. Den første kooperative butikken i Tromsø ble åpnet av Arbeidernes

Handelslag 26. august 1905 i Håndverkerforeningens kjelleretasje.

Samvirkelag har hatt stor betydning for nasjonsbyggingen i Norge. Bønder, fiskere, boligbyggere og kolonialhandlere organiserte seg i samvirker for å sammen stå sterkere mot andre aktører som leverandører, kjøpere og myndigheter. Innenfor et samvirke hadde man bedre muligheter for å oppnå rettferdige priser for sine produkter og forutsigbare betingelser for sin virksomhet.

Medlemsklubb

Grovt sett er samvirkelag en sammenlutning som har til hovedformål å fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom deres deltakelse i virksomheten som kjøpere eller tilbydere av varer eller tjenester. I Norge har samvirkelagene samlet 2 millioner medlemmer.

Etterbetalt rabatt

Samvirkelagene, som bare betaler inntektsskatt til staten, nyter godt av spesielle skatteregler som er designet

for medlemsdeltakelse. Samvirkelagene er etter skattelovens § 2 2 (1) bokstav d, omfattet av fritaksmetoden (kvalifiserende subjekt), jf. sktl. § 2 38 (1). Dette gir grunnlag for fradragsrett for utbytte, som utdeles til egne medlemmer på grunnlag av deres kjøp fra og/eller salg til samvirkeforetaket. Fradraget kan ikke overstige inntekten som skriver seg fra omsetning med egne medlemmer. I realiteten er utbyttet etterbetalt varerabatt.

Medlemmer i Coop Nord får 2 prosent kjøpeutbytte i lagets egne butikker, og 1 prosent kjøpeutbytte ved handel i andre samvirkelags butikker. Resten er øvrige medlemsfordeler.

Ny samvirke lov

I et moderne samvirkelag er utbytte bare en del av medlemsfordelene man tilbyr for å knytte medlemmene til seg. Gjennom den nasjonale paraplyen Coop Norge, får medlemmene rabatter på alt fra økologisk frukt, til bleier, sparepærer og hotellovernattinger. Gjennom Coop Nord, får medlemmene i tillegg lokale rabatter på alt fra konserter til mosjonsløp og adgang til badeanlegg. Oversikten over medlemsfordelene til Coop Nords medlemmer i 2007, viser betydelige beløp i utbytte på bensin og klær.

1. januar i år kom en ny samvirke lov. Den skal bidra til at konseptet kan spres på enda flere arenaer. I dag kan samvirkelag bestå av transportbedrifter, kraftlag, barnehager, bilkollektiv, bygdeservicelag, vannverk, samfunnshus, golfklubber, småbåtlag og nærradioer.

Samvirkelagene har definitivt endret karakter siden Kong Haakon klappet til kai i 1905.

Ny lov i år

Den nye samvirke loven trådte i kraft 1. januar i år. Samvirke lovutvalget, som la frem NOU 2002: 6 Lov om samvirkeforetak, pekte bl.a. på at det er et samfunnsmessig behov for organisasjonsformer som fremmer aktiv brukerdeltakelse i både økonomiske virksomheter og i samfunnslivet for øvrig. Samtidig ga utvalget uttrykk for at mangelen på en samvirke lov hemmer bruken av samvirkeformen, som de mente var for lite kjent, for lite synlig og for vanskelig å finne ut av.

Utvalget mente at en lovregulering kan føre til at flere tar samvirkeformen i bruk, og fremhever også at en lov kan bidra til rettsavklaring og til styrket vern om minoritetsinteresser og tredjepersonsinteresser (kreditører, arbeidstakere osv.). Justisdepartementet har i Ot.prp. nr. 21 (2006-2007) særlig lagt vekt på at en samvirke lov kan bidra til å:

- legge bedre til rette for samvirkeorganisering
- sikre samvirkeformens egenart
- sette samvirkeformen og den sosiale økonomi på dagsordenen
- endre holdninger til samvirkeorganisering

Tusen ganger v

Her er et enkelt grep som kan gjøre svart økonomi tusen ganger vanskeligere å gjennomføre: Fjern 1000-lappen.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Når hadde du en 1000-lapp i hånden sist? De fleste vil sikkert måtte tenke litt over dette spørsmålet, og lander trolig ned på at det nok er en stund siden. Tusenlappen har vært med oss siden Norges Bank gikk over fra daler og shilling, til kroner og øre i 1877. Da var den verdt 50.000 kroner. Penge-transaksjoner med større summer foregår i dag som oftest elektronisk. De færreste går rundt med store pengesummer i lommeboka. I dagens nesten papirløse monetære samfunn, er det bare skurkene og ekstreme nostalgikere som vil gråte om vi avskaffet tusenlappen.

Svarte penger – svart økonomi

For de som oftest har bruk for 1000-lappen er de kriminelle. De kriminelle betaler flere titalls prosent av overskudd fra kriminell virksomhet til hvitvaskere, for å konvertere svarte penger inn i legal virksomhet.

Spesialrådgiver Rune Grundekjølen i Kredittilsynet mener man bør fjerne tusenlappen.

– Det er en kjensgjerning at kriminelle bruker kontanter når de handler seg i mellom, nettopp for å skjule elektroniske spor som kan bli fanget opp av skattemyndigheter, politi og banker.

Spesialrådgiveren mener arbeidsforholdene for de kriminelle kontant-

holderne og deres medhjelpere blir vanskeligere dersom den høyeste valøren i seddelserien forsvinner.

Direktør Jan Egil Kristiansen i Skatt Øst, støtter Grundekjølen.

– Store deler av det kriminelle utbyttet blir smuglet ut av landet; i sedler. Den økte mengden papir vil gjøre det vanskeligere å snike sedlene forbi tollene. Bedrifter som betaler underleverandører i sedler, vil måtte bruke trillebærer og søppelsekker med sedler for å gjøre opp store beløp. Bankrannere bør se for seg store bærejobber dersom de vil prøve seg på det helt store kuppet, konstaterer Kristiansen som legger til at den Europeiske Sentralbanken unnlot å innføre tusensedler i euro av samme grunn.

En underverden med småsedler vil i det hele tatt bli preget av bulende lommer og volumnøse pengebinger, som vil trekke mer oppmerksomhet enn dagens praktiske tusenlapper.

Politisk beslutning

Å fjerne tusenlappen er en politisk beslutning som neppe blir vedtatt i et valgår, tror spesialrådgiver Grundekjølen.

– Politikere jeg har snakket med er enige i å fjerne tusenlappen for å gjøre det vanskeligere for de kriminelle. Men mange av de kvier seg for å foreslå tiltaket i et valgår, da de frykter mange velgere har et nostalgisk forhold til seddelen. Jeg tror at tanken om fjerne tusenlappen, må modnes hos

Om flere transaksjoner ble elektroniske og tusenlappen forsvant...

vanskeligere

nt, ville kanskje samfunnets skyggeside få vanskeligere kår.

– Når hadde du sist en tusenlapp i hånda?

Elinor Pedersen

– Det må lenge siden jeg hadde en tusenlapp. Jeg husker ikke når. Jeg bruker mest bankkort.

Bernhard Sletten

– Det er lenge siden. Det går mest på bankkort.

Ruth-Bente Losvik

– Sist jeg hadde en tusenlapp i hånda var da jeg solgte en vaskemaskin i fjor høst.

beslutningstakerne en stund
før det kan vedtas.

På kort sikt har Grundekjølen større
tro på andre tiltak.

Elektronisk mellom bedrifter

– Dersom vi innfører en lov om at bedrifter må betale hverandre elektronisk, er vi kommet langt på vei. I alle fall beløp over 10.000 kroner. Ingen med rent mel i posen trenger å betale store beløp i kontanter, fastslår spesialrådgiveren som sier han får støtte fra ryddige næringer på dette. Spesielt ransutsatte næringer.

Grundekjølen mener privatpersoner også bør gå over til mer elektronisk betaling, men at næringslivet må gå foran med et godt eksempel.

– Det er mange fine båter på fjorden som blir omsatt svart og kontant i disse tider. 10.000-kroners regelen bør også gjelde for private, fortsetter Grundekjølen som trekker frem Island som eksempel på at kontantbruk er unødvendig for de fleste. På Island betaler «alle alt» med kort; til og med vann på flaske.

Mangler 27 mrd

Årlig blir store mengder med fysiske penger rett og slett borte. Norges Bank mangler for tiden oversikt over hvor 27 milliarder kroner i kontanter befinner seg. Beløpet har vært forholdsvis konstant i mange år, selv om andelen kontanter i sirkulasjon minker i forhold til andelen elektroniske overføringer. Skattemyndighetene og Kredittilsynet antar at kontantene som er på avveie er i kriminelle hender. Folk flest ser knapt pengene sine med egne øyne nå for tiden. Lønna kommer inn elektronisk på konto, før den forsvinner elektronisk i regninger og kortbruk på butikker og restauranter. En vanlig bankkunde er i gjennomsnitt innom banken sin hvert halvannet år.

Et gap av junks

Noen bransjer har mindre rent mel i posen enn andre; fordi de kan.

De fleste har en formening om hvilke bransjer som er utsatt for uhederlige næringsdrivende. Men det viser seg at også representanter fra yrkesgrupper med meget godt rykte og høy anseelse i befolkningen, svindler fellesskapet for penger; rett og slett fordi de kan.

Problembransje

Tannlegebedrifter drives ofte av bedriftseieren. Det er som oftest små foretak som driver med kontantsalg mot kunder. Dette er hva likningsmyn-

dighetene fant da de gikk tannlegenes bøker nærmere i sømmene i et prosjekt som startet i 2000:

Det er ca. 600 tannlegeforetak i Oslo.

- Det ble foretatt 37 bokettersyn (6 prosent av bransjen).
- Man fant regnskapsbrudd i 35 av de 37 sakene.
- Det ble gitt inntektstillegg med 46 millioner på 26 saker.
- Dette resulterte i syv rettskraftige straffedommer.
- Det ble funnet store svakheter i den formelle kvaliteten på regnskap og innleverte oppgaver hos de kontrollerte tannlegeforetakene. 208 tannleger ble gitt regnskapspålegg etter innsendte opplysninger.

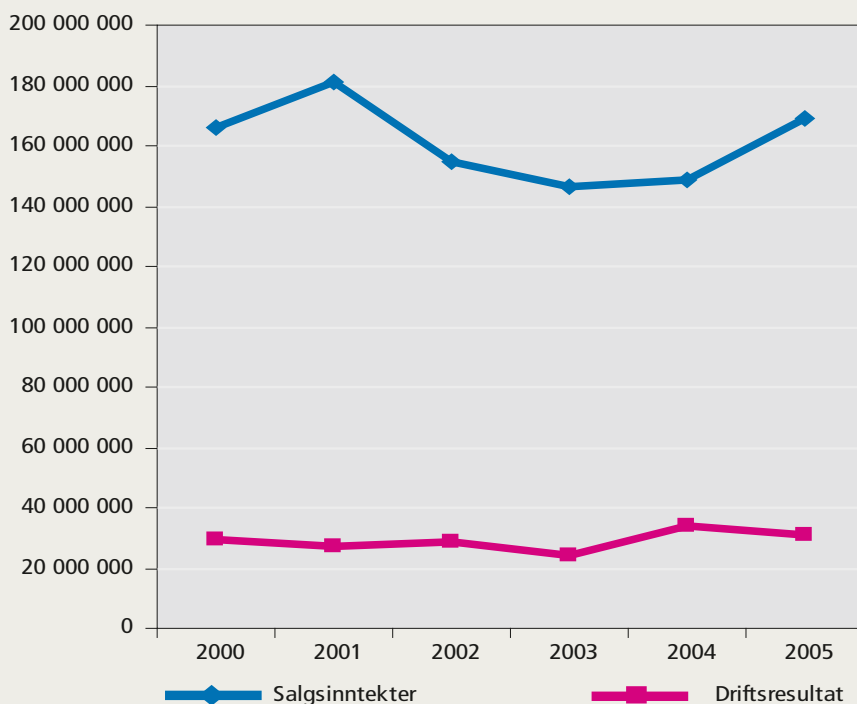
Avslørende utvikling

Oslo-tannlegenes hvite omsetning er også avslørende lesning. Fra 1999 til 2000, økte salgsinntektene til tannlegene med drøye 3 prosent. Så kom bokettersynene! Fra 2000 til 2001 økte salgsinntektene med hele 18,7 prosent, selv om det ble 11 færre tannleger i byen. Fra 2000 til 2004 økte de hvite inntektene med 50 prosent, samtidig som antallet tannleger fortsatte å synke.

Det er all grunn til å tro at den plutselige inntektsøkningen skyldes at tannlegene, etter at ryktene om bokettersyn hadde florert i tannlegemiljøet, i større grad oppga salgsinntektene til liknings-

Resultatene til tannteknikerne i Oslo

myndighetene. I Oslo alene dreier det seg om beløp i 100 millioner kronersklassen i svart omsetning – årlig!

Tiltrekker hverandre

Bransjer der svart omsetning er et problem, tiltrekkes av andre næringsdrivende med urent mel i posen. Det ville vært vanskelig for de uhederlige tannlegene å skjule sin virksomhet, dersom de hadde hatt uvanlige høye utgifter til sine leverandører i forhold til inntektene. Derfor var det naturlig for likningsmyndighetene å se tannteknikerne nærmere i kortene.

I 2004 startet prosjektet med å kontrollere om tannteknikerne hadde tatt konsekvensen av alle avsløringene blant tannlegene. Resultatet var bedrøvelig.

Det ble foretatt bokettersyn hos 13 tannteknikere, som er 20 prosent av tannteknikerne i Oslo.

- Man fant regnskapsbrudd i 12 saker.
- Det ble gitt inntektstillegg på til sammen ca. 12,5 mill. i åtte av sakene.
- To av tannteknikere hadde drevet helsvart virksomhet i mange år, og et AS hadde ikke levert inn selvangivelse.
- En av disse er dømt til 12 måneder fengsel, hvorav 4 ubetinget. Vedkommende er fradømt retten til å drive næringsvirksomhet i 5 år.
- Den andre saken er anmeldt i 2007.

Økningen i salgsinntektene for 2001 skyldes endringer i regnskapsprinsipp for en av de store aktørene i bransjen. I praksis faller salgsinntektene til tannteknikerne på begynnelsen av 2000-tallet. I hvert fall inntektene som blir oppgitt til likningsmyndighetene. Mønsteret fra tannlegebransjen gjentar seg. Etter likningsmyndighetenes bokettersyn, stiger så inntektene med 15 prosent, samtidig som antall tannteknikere synker fra 69 til 58.

Resultatene til tannlegene i Oslo

Total	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Endring 00-04	i %
Antall	623	620	609	606	613	588		
Salgsinntekter	745 296 875	772 728 744	914 248 744	996 569 060	1 104 593 286	1 162 339 858	389 611 114	50,42
Driftsresultat	295 727 349	323 784 431	376 910 746	371 582 012	420 729 962	460 472 241	136 687 810	42,22

Få får

Den svarte økonomien i Norge er beregnet å ligge på mellom 100 og 250 milliarder kroner hvert eneste år. Bare 10-15 prosent av sakene hvor likningsmyndighetene mener å kunne bevise skattekriminalitet, blir etterforsket av politiet.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Hvor mye utgjør slike milliardbeløp for fellesskapet som er offeret i denne svindelen? Vi tenkte på et tall mellom 100 og 250 milliarder. Det ble 110 milliarder.

For 110 milliarder kroner kan man bygge 1.000 nye sykehotell; dersom man klarer å skaffe nok bygningsmateriale og arbeidere som er villig til å gjøre jobben hvitt. Et mer realistisk scenario, er at 110 milliarder kroner er nok til å drive alle norske sykehus i et år. Da har man i tillegg penger til overs nok til å dekke de offentlige utgiftene til alle barnehagene i landet, eller eventuelt fjerne foreldrenes egenbetaling. Da har man fortsatt noen skarve milliarder til overs som det offentlige kan bruke til frukt og grønt til norske skolebarn. Eventuelt fylle opp noen basseng, slik at norske barn får samme mulighet til svømmeopplæring som foreldrene fikk.

Juks avler juks

Ifølge direktør Jan Egil Kristiansen i Skatteetaten, kjennetegnes bedriftene som driver med skatteunndragelse av at de driver med kontantsalg til forbrukere, at foretakene drives av bedriftseieren og at foretakene

sin straff

er små. Mange bransjer er preget av små marginer og tøff konkurranse. Dersom noen aktører i bransjen driver med skatteunndragelse, vil marginene til de kriminelle øke og det oppstår en konkurransevridding til fordel for skurkene. Ærlige aktører kan bli fristet til å bryte loven for å hevde seg i konkurransen, samt overleve priskriger. Juks kan altså avle juks.

Politiet er flaskehals i forhold til etterforskning og retteføring av økonomisk kriminalitet, mener Økokrim.

Konkurransevridding

Baard Fiksdal, informasjonssjef i NHO Service, som blant annet organiserer renholdsbransjen, er enig i at svart omsetning blant noen aktører skaper en konkurransevridding i en bransje.

– Det er en fortvilende konkurranse situasjon for det store flertallet som driver hvitt. Det hjelper heller ikke å anmelde dersom det ikke følges opp av myndighetene.

– Vi ønsker like konkurransevilkår. At pengestrømmen til bedriftene skal være etterprøvbare, slik at myndighetene har mulighet for kontroll.

Det er mellom 5000-7000 registrerte renholdsbedrifter i Norge. Alt fra strømlinjeformede konsern til små enmannsforetak.

– Gjennom vårt prosjekt «ren utvikling», ønsker vi å gi en godkjenning til

seriøse foretak på samme måte som man har gjort i byggebransjen med «adgangskort». Slike godkjenninger gir hederlige bedrifter en fordel i konkurransen om kundene. Men det blir vanskelig å få til dersom ikke Arbeidstilsynet og andre kontrollmyndigheter har ressurser til å utøve kontroll av bedriftene, konstaterer Fiksdal.

Henlagt

Bokettersyn og andre kontrolltiltak virker forebyggende mot skattekriminalitet i næringslivet. Men dersom ikke myndighetene følger opp med straffetiltak mot svindlerne, er det en tendens at jukset tar seg opp igjen.

For eksempel gjennomførte likningsmyndighetene et stort prosjekt mot drosjenæringen i Oslo på 90-tallet. Næringen var svært belastet, og man anslo at mellom 52 og 57 prosent av totalomsetningen i bransjen var svart. Etter diverse tiltak klarte myndighetene i samarbeid med Oslo Taxi, å få bukt med mye av den svarte omsetningen.

Likevel var det enkelte aktører i næringen, inkludert en regnskapsfører, som ikke ville innrette seg. Regnskapsføreren ble anmeldt, men politiet henla saken grunnet manglende etterforskning. I år havnet vedkommende endelig i fengsel etter å ha hjulpet drosjeeiere i Oslo å underslå godt over 400 millioner kroner (se egen sak).

Men bare 10-15 prosent av sakene hvor likningsmyndighetene har avdekket skattekriminalitet, blir etterforsket av politiet, ifølge likningsmyndighetene. Dette er saker hvor bevisene er klare og sakene er ferdig etterforsket!

Økokrims bekymring

I Økokrims trendrapport for 2007, slås det fast at skatte- og avgiftsunnlater ser er den største statistikkgruppen

Enkelte bransjer er mer belastet med kriminalitet enn andre.

under registrert økonomisk kriminalitet. Denne type saker blir i hovedsak avdekket av skatte- og avgiftsmyndighetene, som anmelder de alvorligste tilfellene til politiet. Økokrim konstaterer at det vært en nedadgående trend i antall anmeldelser fra 2002, til tross for at skatte- og avgiftsmyndighetene har opprettet fem regionale skattekrimenheter. Økokrim tror forklaringen på nedgangen kan være Høyesteretts avgjørelser i 2002 og 2003 vedrørende dobbeltstraff. Dette førte til at skattemyndighetene valgte å avgjøre en rekke saker sivilrettslig med tilleggsskatt, i stedet for å anmelde forholdene. En annen faktor Økokrim forklarer noe av nedgangen med, er at skattemyndighetenes kontrollvirksomhet de senere årene er blitt dreid mot større og tyngre saker, noe som tilsier færre anmeldelser.

Mer urovekkende er det at Økokrim har fått signaler om at skattemyndighetene i større grad tilpasser antall anmeldelser i forhold til politidistriktenes prioritering av, og kapasitet til, etterforskning av slike saker. Økokrim fastslår at Politiet blir en flaskehals i forhold til å etterforske og retteføre anmeldte skatte- og avgiftssaker.

Utviklet eget svindelprogram

Mens et underbemannet politi jobbet med andre saker, var regnskapsføreren i Oslo Taxi flittig opptatt med nye sleipe krumspring.

Regnskapsføreren, som hadde 10 års erfaring fra Oslo Likningskontor, utviklet et dataprogram i samarbeid med en programmeringskyndig, designet for å skjule svart omsetning.

Skattekriminaliteten i drosjenæringen eskalerte, og var verre enn noensinne da likningsmyndighetene og Økokrim aksjonerte mot næringen i 2003.

Drosjenæringen er kron eksemplet på en problembransje, og konsekvensene av manglende represalier.

100 årsverk

Nivået og omfanget av kriminaliteten i næringen var nå blitt så voldsomt at Skatteetaten alene brukte 100 årsverk for å avdekke svindelen.

I tillegg brukte Økokrim, Husbanken, Tolletaten og ulike avdelinger i NAV store ressurser på saken. Resultatet er en av de største svindelsakene i norsk historie, når man måler beløp og antall svindlere. Et stort, men ukjent beløp er smuglet ulovlig ut av landet, samtidig som en hel yrkesgruppe er stigmatisert.

Unndro 419 mill.

- Unndratt omsetning med 419 mill. for 341 eiere (fordelt som eierinntekter og svart sjåførlønn).
- Gjennomsnittlig unndratt ca. 1,2 mill. pr. eier
- Største enkeltsak hittil 20,2 mill.
- 1 sak på 17,9 mill, 1 sak på 13,1 mill, 7 saker over 5 mill.
- 352 saker med regnskapsbrudd
- Total økning i inntekt på 591 faste sjåfører var 116 mill.
- Gjennomsnittlig økning pr. sjåfør: ca. kr 200.000.
- Største enkeltsak ca. 1,2 mill (uføretrygd 4 år).
- Minst 4 enkeltsaker over 1 mill (uføretrygd 4 år).
- 1 sak ikke ferdig.
- 800 saker med beløp under kr 50.000 pr. år ikke tatt opp.
- Hittil anmeldt 21 drosjeeiere for grove regnskapsbrudd, som er ilagt 60 prosent tilleggsskatt i ligningsnemnda. Det falt dom i 5 av disse sakene i tingretten 24.1.2008. Alle 5 er funnet skyldig. I tillegg 5 tilståelsessaker. Blir totalt ca. 200 anmeldelser.
- Totalt ca. 600 trygdemisbrukssaker fra NAV, over 100 mill. 116 saker er anmeldt hittil og 20 er dømt. Ca. 300 saker og ca. 60 mill gjelder 2000-2002.
- Sosialsvindell i 110 saker. Oslo kommune har anmeldt 99 saker. Nær halvparten er dømt.
- Bostøtte fra Husbanken: 286 saker for 15 mill.
- 12 tatt for valutasmugling av kontanter på Gardermoen. En drosjeeier er

tatt flere ganger av tolletaten.

- Drosjerefusjon 11 saker.
- Forsikringssvindell av foreløpig ukjent omfang.

NAV ga bevis

I motsetning til enkelte andre bransjer var det mulig for de ulike myndighetene å skaffe bevis i drosjesakene, selv om avanserte dataprogram skjulte deler av omsetningen.

For eksempel kunne man koble navn og personnummer til sjåførene med informasjon fra NAV. Dersom vedkommende var registrert med turer samtidig som de mottok trygd; så hadde man en sak.

Nettopp det å ha noe som helst slags informasjon er avgjørende for å etterforske skattekriminalitet. Selv om 800 drosjesaker ble henlagt, ble konsekvensene for de største aktørene alvorlige. Retten fant ingen formildende omstendigheter hos regnskapsføreren som var en viktig medhjelper i svindelen.

8 års fengsel

Regnskapsføreren ble i Borgarting lagmannsrett dømt til 8 års fengsel, tap av retten til å drive næring for alltid og inndragning av kr 660.000. Dommen er opprettholdt av Høyesterett 3. april i år. To andre medvirkere er dømt til henholdsvis 3 år og 2 års fengsel, hvorav ett år betinget for dem begge, samt inndragning med kr 120.000 hver. Tiltale er også tatt ut på fjerdemann, som har laget dataprogrammet.

Best med tall

Direktør Jan-Egil Kristiansen er skatteetatens James Bond; men uten rett til å drepe. Men næringsdrivende med uorden i sysakene har likevel grunn til grunn til å frykte revisoren fra Oppsal.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Jan-Egil Kristiansen leder 60 ansatte i skattekrimavdelingen i region Øst, som jobber med å avsløre grov skattekriminalitet. Med 30 års ansiennitet fra skattetaten, har Kristiansen sett det meste. Tannleger som jobber svart, kriminelle regnskapsførere, manipulerte kassaapparat, en lege som førte opp en Jaguar som utrykningskjøretøy og dermed driftsmiddel, leger som vil ha momsfradrag for medlemskap i golfklubber, samt flygel på kontoret for å myke opp hendene!

Direktøren blir ikke lengre overasket. Man kan ha god bruk for utholdenheten og tålmodigheten han i sin tid opparbeidet seg som friidrettsløper.

Best uten ball

Kristiansen er et produkt av skatteetaten. Ansatt i Fylkesskattekontoret i 1978, før han gikk over til Oslo likningskontor i 1986, der han ble direktør i 1999. Etaten utdannet ham til revisor, med lønn, noe skatterevisorer på den attraktive men beinharde Høyskolen til Skatteetaten gjorde unna på to år i stedet for de vanlige tre årene studiet er normert til å ta.

Det er grunn til å tro at Skatteetatens Høyskole ville hevdet seg på andre arenaer enn foran regnearkene. Arne Larsen Økland og Åge Hareide var to av eliteseriespillerne i fotball på Kristiansens studium. Som løper får vi

anta at Kristiansen ville fått en «Leo-rolle» på skolelaget; best uten ball. Mens Hareide må slite med slappe utenlandsproffer, må Kristiansen slite med kriminelle næringsdrivende. Heldigvis er også Kristiansen også best med tall!

Før kunne vi sjekke faktura for blankoflekker, mens det nå er en smule mer avansert.

Kriminelt hurtig utvikling

Fra slutten av 70-tallet har Kristiansen sett en enorm utvikling i den kriminelle virksomheten blant næringsdrivende.

– Før kunne vi sjekke faktura for blankoflekker, mens det nå er en smule mer avansert, humrer direktøren.

– Før hadde folk pengene i bank eller norske aksjer, som var rimelig greit for oss å ha kontroll på. Nå er det en flora av finansielle instrumenter der ute som stadig flere benytter seg av ettersom det er mer penger blant folk; både lovlige og ulovlige.

Kristiansen trekker frem digitalisering, mobilitet og internasjonalisering som de største nye utfordringene for etaten. Utfordringen fra lynraske pengetransaksjoner mellom ulike land og ulike stråmenn før pengene ender opp i skatteparadis.

– Kriminalitet har ingen grenser, men det har vi. Vi har ikke myndighet til å saumfare alle andre lands offentlige registre eller informasjon fra finansielle institusjoner i andre land, forklarer Kristiansen. Vi ser i økende grad at kriminelle nettverk organiserer seg på tvers av landegrensene. Vi ser at disse nettverkene organiserer ren svindel mot norske skattebetalere.

Direktøren og hans medarbeidere har også fått ekstra mye å gjøre etter at EØS-samarbeidet åpnet for de «fire friheter». Spesielt etter utvidelsen østover i 2004, og den voldsomme arbeidsinnvandringen Norge stort sett har nytt godt av.

– De nye EU landene har hatt veldig kort tid på seg til å utvikle gode offentlige registreringssystem etter kommunisttiden. Myndighetene der har ikke nok kontroll med bedrifter og ansatte, derfor kan heller ikke vi ha god nok kontroll, sukker direktøren.

Rundt svart omsetning oppstår det en ring av kriminell aktivitet.

Roten til alt vondt

Direktøren mener svart omsetning er roten til alt vondt. I hvert fall når det gjelder kriminell virksomhet i næringslivet. Gjennom sine 30 år i etaten der samfunnet har endret seg markant, har svart omsetning vært en konstant

markør for kriminell næringsvirksomhet.

– Bedrifter som omsetter svart, betaler nødvendigvis sine ansatte svart for å unngå å bli oppdaget av oss, forklarer direktøren. De leier gjerne lokalene svart. Kjøper inn driftsmidlene svart. Også leverandørene blir betalt under bordet, med all den lysskye virksomheten det fører med seg, svart alt sammen. Rundt svart omsetning oppstår det en ring av kriminell aktivitet, forklarer direktøren.

Det er lønnsomt for myndighetene å investere i Skatteetaten. For hver krone vi bruker på etterforske skattekriminalitet, driver vi inn 10 kroner

Direktøren gir i stikkordsform karakteristikk på bedrifter som kan drive med svart omsetning:

- Bedrifter som handler i kontanter.
- Bedrifter som driver med salg mot forbrukere.
- Foretak som drives direkte av bedriftseier(e).
- Mindre foretak.

Kristiansen gir et eksempel de fleste kan relatere seg til, fra restaurantnæringen i Oslo som er preget av mye

svart omsetning. En næring der en av fire ansatte jobber svart.

– Når man sitter der i restauranten i halvmørke og i godt lag; vet man da hva man har fått på tallerkenen? Kom biffen din gjennom de vanlige trygge kanalene som Mattilsynet har oppsyn med, eller kom den i en kassebil uten kjøleanlegg over Svinesund på en varm sommerdag med mye kjøring? Kristiansen grorser ved tanken.

Han legger til at han ikke kan tenke seg å spise kebab etter det ble oppdaget en fabrikk på Østlandet som produserte kebabkjøttet svart. En norsk produsent man antok drev etter forskriftene sto bak virksomheten. Alle leddene i næringskjeden frem til forbruker foregikk utenfor den hvite økonomien. Svart omsetning. Alt sammen!

Ingen utgiftspost

Kristiansen har sett en utvikling i organiseringen av skatteetaten som han mener er til det bedre. Et forvaltningsnivå er fjernet, og etter diverse omorganiseringer har man gått fra 431 kontor, via 99 kontor, til fem kontor, etter inspirasjon fra den svenske modellen.

– Jeg synes generelt det er for mange små enheter i norsk forvaltning. Nå som vi er én stor region kan vi utnytte ressursene bedre, forklarer direktøren. I Skatteregion Øst kan vi for eksempel hente inn ressurser fra Hedmark til Oslo når vi skal etterforske komplisert økonomisk kriminalitet.

Men likevel mener jeg det burde være færre skranker når vi gjør etterforskningen. At vi for eksempel kunne ha et mye nærmere samarbeid med tollvesenet, foreslår Kristiansen.

Direktøren er også lei av at etaten blir sett på som en utgiftspost, i et land der Norges Bank ikke aner hvor 27 milliarder kroner i kontanter befinner seg.

Vi er utgifter til inntekts ervervelse!

– Det er lønnsomt for myndighetene å investere i Skatteetaten, påstår direktøren. For hver krone vi bruker på å etterforske skattekriminalitet, driver vi inn 10 kroner. Hele poenget med virksomheten vår er å drive inn midler til gode formål som skoler, sykehus, barnehager og sosiale ordninger. 43 prosent av bruttonasjonalprodukt er skatter og avgifter. 4-10 prosent av økonomien i samfunnet er svart, poengterer Kristiansen, som legger til at det for Norges del utgjør noe sånt som 100 milliarder kroner hvis vi bruker de mest konservative tallene.

Kristiansen er stadig overrasket over myndighetene som ikke ser inntektspotensialet i skatteetaten. Med en for ham uvanlig høy stemme, slår han fast:

– Vi er utgifter til inntekts ervervelse!

Full oversikt med FINALE

Mange vegrer seg mot å komme i gang med nye dataverktøy. Synd, fordi det kan spare tid, penger og frustrasjon.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Finalisten vil derfor ta en nærmere titt på produktene til Finale Systemer for å se hvor man kan spare tid, penger og eventuelt frustrasjon. FINALE Investor er tilpasset både private, bedrifter, næringsdrivende og institusjoner.

Dersom man har handlet litt på børsen, har man gjerne plundret litt med opplysningene til likningsmyndighetene. Har man handlet mye og ofte, har plunderet gjerne blitt desto større. Såpass ille, at mange har satt jobben til profesjonelle. RISK-verdier, inngangs- og utgangsverdier på ulike verdipapirer til ulike tidspunkt, har vært små personlige mareritt å holde orden på for mange investorer i selvangivelsestiden.

Men tiden med stabler av sluttседler ved siden av utslitte regnemaskiner bør nå være forbi; dersom man har et minimum av kunnskap om Word og Excel-baserte program. I FINALE Investor, trenger man ikke profesjonell hjelp for å holde orden på investeringene og selvangivelsen.

Ikke bare Oslo Børs

FINALE Investor har verdipapirregister over norske, børsnoterte aksjer og verdipapirer som:

- omfatter aksjer, aksjefond, obligasjonsfond, pengemarkedsfond, rentefond, m.m.
- inkluderer mange VPS-registrerte, ikke-børsnoterte aksjer og verdipapirer
- viser verdipapirets ticker og ISIN-nummer
- forteller om aksjene/verdipapirene er børs- og VPS-notert

- opplyser om RISK-justeringer der slike er registrert av Oslo Børs
- omfattende oversikt over pålydende, og oppdeling i aksjeklasser som er registrert på børs eller i VPS.

Mange investorer, både små og store, har plassert midler utenfor Oslo Børs. Man har kanskje aksjer i familiens selskap, eller aksjer i Nokia

og andre utenlandske selskaper som man har tro på.

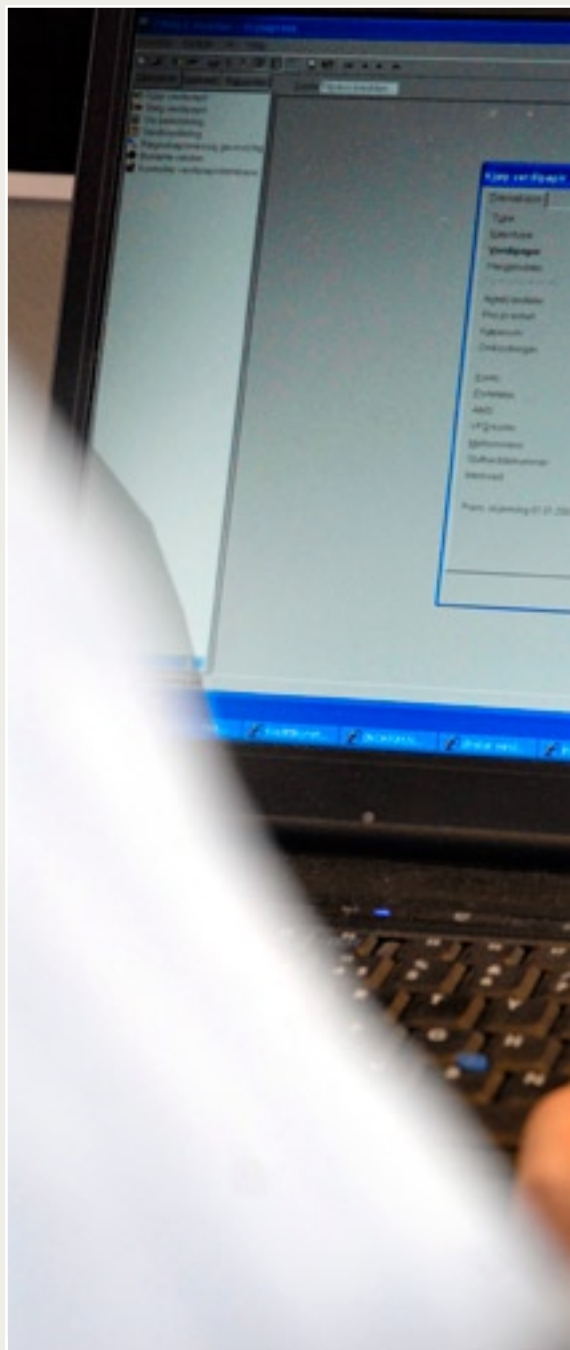
For mange har det vært en utfordring at oversikten fra megleren bare viser transaksjoner gjennom meglerhuset. I tillegg har veldig mange aksje-

fond fra en andre finansinstitusjoner. Det blir rett og slett vanskelig å holde oversikten.

I FINALE Investor kan man legge inn avgang og tilgang på alt fra aksjer i Nokia og familiens mikrobryggeri til andeler i Odin Norden. I analysearbeid, eller for moro skyld, er det mulig å gjøre verdivurderinger for enkelt-papirer eller porteføljer på hvilke som helst slags datoer. Man kan deretter enkelt lage rapporter om kursutviklingen i porteføljen, samt dele investeringene opp i mindre porteføljer for å sammenligne utviklingen.

Eksportere data

Det er en smal sak å eksportere data fra FINALE Investor til Word og Excel. Men den viktigste funksjonen i FINALE Investor er nok for de fleste eksport av data til FINALE Årsoppgjør og FINALE Skatt. For mange vil det nok være en velsignelse at beholdninger, samt regnskapsmessige og skattemessige gevinster og tap kan overføres til sine respektive skjemaer ved et tastetrykk. FINALE Investor produserer skjemaet RF-1061, avhendelse av

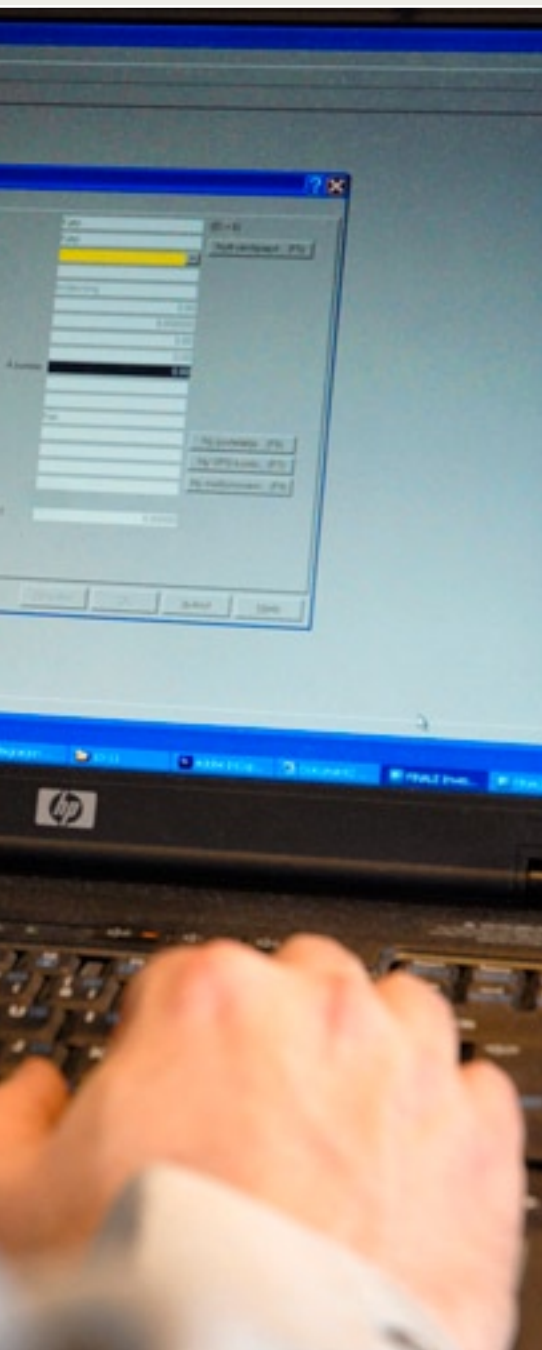

I FINALE Investor trenger man ikke profesjonell hjelp for å

aksjer m.v., som er et pliktig vedlegg til selvangivelsen for alle som har avhendet aksjer i inntektsåret. I programmet er det også en automatisk funksjon for FIFU-registrering.

Alle med midler i ulike aktivaklasser har ulike behov for oppdatering og

E Investor

holde orden på investeringene og selvangivelsen.

rapportering. Dersom man setter av noen minutter med en innføring i FINALE Investor, vil man fort finne ut av hvilke funksjoner man har mest behov for. Det kan som sagt spare både tid, bekymring og penger.

Lykke til!

Flytter og vokser

FINALE Systemer AS har fått nytt Oslo-kontor og en ny ansatt, Fredrik Ludvik Harto.

Idyllisk plassert på Trollåsen ved Mastemyr ligger Finales nye kontor i Oslo. Firmaet har fått plass til nye kontorer, kursavdeling og møterom i forretningsbygget i Trollåsveien 4, hvor de holder til blant annet sammen med Umoe, Trumf Norge AS og flere andre firmaer.

– Vi har fått vesentlig høyere standard på lokalene, ved siden av at det er en meget god kantine i bygget. Dette er viktig for oss når vi kjører kursene våre, forklarer markedssjef Ola Odden. Tidligere har de vært avhengige av catering, nå kan de bare bestille plasser og mat i kantina til ønskelige tidspunkt.

Odden og Knut Lofsberg har forøvrig begge fått kortere vei til jobb som følge av adresseendringen. Generelt er kommunikasjonen ut til Mastemyr god, med buss til og fra Oslo sentrum hver halvtime. Like ved siden av forretnings-

bygget ligger et hotell, som ytterligere bidrar til å optimalisere forholdene for kursdeltagerne til Finale Systemer.

– Vi hadde egentlig ikke planer om å flytte på oss, men NAV som var i samme bygg trengte mer lokaler. Og når vi nå en gang måtte ut og flytte på oss, ser jeg bare fordeler ved de nye lokalene våre.

Foreløpig er det god plass, men Odden ser ikke bort fra at det med tiden kommer enda flere ansatte ved kontoret.

Fra fotball til FINALE

Fredrik Ludvik Harto er Finales nye fagkonsulent ved Oslo-kontoret. Han kommer fra stillingen som administrasjonssjef i Stabæk fotball, og er ansatt for å styrke fagavdelingen til FINALE. Harto vil i hovedsak opptre som konsulent ut mot bedriftsmarkedet.

Feirer 20 års jubileum!

**FINALE BrukerForum blir svært spesielt i år.
Hold av datoene 6.-7. november.**

Finale Systemer feirer 20 års jubileum, noe brukerforumet vil preges av på en positiv måte. Britt Solli er ansvarlig for arrangementet og jobber med flere overraskelser. Det var i praksis nede på kaia i Tromsø ideen om Finale Systemer ble til for 20 år siden. Der står det nå et hotell, og det er derfor ikke helt unaturlig å feire jubileet her. Det er

også etter ønske fra mange kunder, arrangementet legges til Rica Ishavshotell. For de som ikke har vært der, ligger hotellet midt i sentrum, og stikker ut i Tromsøysundet med en praktfull utsikt. Solli håper så mange som mulig møter opp 6.-7. november. Detaljene om faglig påfyll, artister og moro blir sendt ut etter hvert som alt er klart.

Rica Ishavshotell ligger strategisk og vakkert til i Tromsø, og er naturlig arena for Finales 20-årsjubileum. En forblåst vinterdag i 1988 fikk nemlig Magne Olli og Eivind Simonson ideen til selskapet Finale systemer like ved der hotellet ligger, mens de sto og skrapte sno og is av Magnes gamle Saab.

FINALE Årsoppgjør og avvikende regnskapsår

Med FINALE Årsoppgjør 2007 er det enkelt å utarbeide årsoppgjør for selskaper med avvikende regnskapsår. Når regnskapsåret avsluttes i 2008, kan programversjonen for 2007 anvendes til utarbeidelse av årsregnskapet. Funksjonen Firma > Åpne i nytt år brukes for å sette regnskapsåret til 2008. Når oppdatert programversjon kommer i desember 2008, kan ligningsoppgavene skrives ut og sendes inn med 2008-versjonen av programmet.

FINALE Årsoppgjør kommer først med ny versjon

FINALE Årsoppgjør 2007 var tilgjengelig 15. desember 2007 med skatteberegning og ligningsoppgaver for 2007. FINALE Årsoppgjør var atter en gang først tilgjengelig av årsoppgjørssystemene.

FINALE Årsoppgjør vil fortsette med å komme med første versjon i desember, slik at alle som har behov for å starte med årsoppgjøret den 1. januar, har en oppdatert versjon med oppdaterte ligningsoppgaver.

FINALE Avstemming er blitt en vinner

FINALE Avstemming er tatt godt imot av våre kunder, og er med på å befeste vår posisjon som det mest fremtidsrettede årsoppgjørprogrammet.

Nå kan man enkelt avstemme, dokumentere og spesifisere regnskapspostene i tillegg til at man kan utarbeide perioderegnskaper, årsoppgjør, selvangivelser og andre ligningsoppgaver i FINALE Årsoppgjør.

FINALE Avstemming har direkte integrasjon med økonomisystemer, og leser transaksjoner og saldotall fra

økonomisystemene. Sammen med det som allerede finnes av informasjon i FINALE Årsoppgjør eller FINALE Rapportering, produserer FINALE Avstemming spesifisering av saldo på konti, avstemming av bankkonti og andre konti, dokumentasjon av regnskapsopplysninger m.v. Dette samles i en enkel oversikt, der brukeren også kan gjøre sine egne notater, sette status på kontiene eller legge til sin egen dokumentasjon i regneark, skannede dokumenter m.v.

Regnskaps- integrasjon

FINALE Årsoppgjør og FINALE Rapportering har nå fått direkte integrasjon mot en rekke økonomisystemer, som gjør at kontoplan, avdelinger, prosjekter, saldotall, transaksjoner m.v. enkelt kan hentes inn i programmet uten at det er behov for eksport og import. Vi arbeider kontinuerlig med å legge til regnskapsintegrasjon for flere og flere økonomisystemer. Det kan jo tenkes at vi allerede har DITT økonomisystem med? Se listen over systemer med integrasjon i byråopplysninger, og se om kanskje du har mulighet til å bruke denne funksjonen.

Forhåndsutfylte selvangivelser for næringsdrivende

Skatteetaten har fra og med 2008 sendt ut forhåndsutfylte selvangivelser også for næringsdrivende. De forhåndsutfylte selvangivelsene ble også tilgjengelig på Altinn-portalene for nedlasting.

Dermed er atter en barriere brutt, og FINALE Skatt fikk ny funksjonalitet der innholdet i de forhåndsutfylte selvangivelsene ble hentet inn direkte i FINALE Skatt.

Dette gjør arbeidet mye enklere for de regnskapsførere og revisorer, som slipper å hente inn alle lønns- og trekkoppgavene fra skatteyttere som var næringsdrivende.

Den forhåndsutfylte selvangivelsen ble også sendt ut i papirform, men den elektronisk tilgjengelige selvangivelsen var det som var mest nyttig for regnskapsførerne, siden de dermed slipper unna dataregistreringer.

FINALE Skatt kan hente inn forhåndsutfylte selvangivelser

En ny milepæl er brutt, og det er nå mulighet til å få opplysninger som er innberettet av arbeidsgivere, banker, forsikringsselskaper, barnehager osv. direkte inn i selvangivelsen i FINALE Skatt uberørt av menneskehender.

Selvangivelsen for personlige skatteyttere blir dermed et produkt av forhåndsutfylte opplysninger, næringsopplysninger fra regnskapet i FINALE Årsoppgjør og noen få opplysninger som registreres i FINALE Skatt.

Papirutgaven er fortsatt nødvendig for RF-1088

Skjemaet RF-1088 Oppgave over aksjer og grunnfondsbevis mv blir forhåndsutfylt av Skatteetaten og sendes ut i posten til de enkelte skatteytterne.

Kun årets transaksjoner vises på Altinn-portalene, og ikke en komplett oppgave.

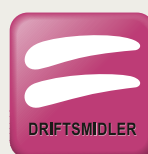
Det var en skuffelse å konstatere at oppgaver over aksjer og grunnfondsbevis fortsatt inneholder så store feil og mangler at skatteetaten ikke tør å legge inn verdier fra skjemaet inn i den forhåndsutfylte selvangivelsen. Skatteetaten advarte om dette allerede før aksjonærmodellen ble innført, og vi ser at etaten fikk rett,

reglene ble så komplisert og detaljnivået så ekstremt at det blir vanskelig å håndheve reglene og utarbeide korrekte oppgaver.

Altinn inneholder fra og med 2008 kun transaksjonsoppgaver, mens papirskjemaet til skatteytterne inneholder verdiene som er nødvendig for selvangivelsen.

Returadresse:
Finale Systemer as
Postboks 2207, 9268 Tromsø

KIT 1000

Høyt skattet

Norges mest brukte programmer for regnskapsavslutning, regnskapsanalyse, skatteberegning og ligningsdokumenter. Våre programmers brukervennlige løsninger og avanserte teknologi har gjort FINALE til markedsleder på sitt område.

FINALE Årsoppgjør – som er midtpunktet i FINALEs programvarefamilie – benyttes hvert år til mer enn 130 000 norske regnskapsavslutninger. Spesielt for FINALE-systemet er at de enkelte moduler hver for seg utgjør selvstendige programmer, samtidig som de sammen fungerer tett integrert og gir brukeren avanserte verktøy. FINALE tilbyr også et omfattende serviceprogram, som bl.a. består av programvedlikehold, konsulentbistand og kurs. Gjennom avtaler sikres brukerne kontinuerlig brukerstøtte og telefonsupport.

For mer informasjon om hvorfor så mange velger FINALE, se www.finale.no

Hovedkontor Tromsø: Tlf.: 77 66 54 60, faks: 77 66 54 99
Avd. kontor Oslo: Tlf.: 916 42 555, faks: 66 80 55 00
E-post: firmapost@finale.no

